مؤسسة الشيخ
محمد بن صالح العثيمين الخيرية
رحمه الله تعالى

د ښځو د طبيعي وينو
(حيض، نفاس او استحاضې)
په اړه ليکنه

رسالة في الدماء الطبيعية
(پښتو)

د فضيلة الشيخ علامة
محمد بن صالح العثيمين په قلم

شركاء التنفيذ
جمعية
خدمة المحتوى الإسلامي
باللغات

د ښځو د طبيعي وينو

(حيض، نفاس او استحاضې)

په اړه ليکنه

رسالة في الدماء الطبيعية

(پښتو)

د فضيلة الشيخ علامة

محمد بن صالح العثيمين په قلم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونتوب إليه، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيّئات أعمالنا. من يهده الله فلا مضلّ له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إلٰه إلّا الله وحده لا شريك له، وأشهد أنّ محمدًا عبده ورسوله، صلّى الله عليه وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسانٍ إلى يوم الدّين، وسلّم تسليمًا.

أما بعد: هغه ويني چې په ښځه راځي هغه حيض، استحاضه او نفاس دي، دا له مهمو کارونو څخه دي چې وپېژندل شي او اړوند احکام يې بيان شي، همدا رنګه په اړه يې د علماوو د ناسمو او سمو ويناوو تر منځ توپير وکړل شي. او د ترجيح ورکولو او يا ضعيف ګڼلو پر مهال بايد باور په هغه څه وشي چې د قرآن او سنت په رڼا کې راغلي وي.

ځکه دا دواړه بنسټيزې سرچيني دي؛ هغه چې احکام پرې بنا کيږي کوم چې بنده ګان پرې د الله تعالی عبادت کوي او د هغه لخوا پرې مکلف شوي دي.

او ځکه چې په قرآن او سنت باندې باور کولو کې د زړه سکون، د سينې پراخوالی، د نفس پاکوالی او د غاړې خلاصيدل دي.

او ځکه چې لدې پرته نورو ته دليل پلټل کيږي نه دا چې استدلال پرې کيږي

ځکه چې د الله له کلام او د هغه د رسول – صلی الله عليه وسلم – له وينا پرته په بل څه کې حجت نشته، او همدارنګه د صحابه و د علماوو له بنا په قول راجح، پدې شرط چې داسې څه پکې نه وي چې د قرآن او يا سنت سره په ټکر کې واقع شي. او همدارنګه د بل صحابي له وينا سره په ټکر کې نه وي ، که چيرته په قرآن او سنت کې داسې څه و چې دا يې خلاف و ، نو هغه څه چې په قران او سنت کې دي اخستل يې واجب دي او که چيرته د بل صحابي له وينا سره په ټکر کې و، د ترجيح غوښتلو ته اړتيا ليدل کيږي او بيا يې تر منځ د راجح وينا واخيستل

شي. نو که چېرې تاسو په خپلو کې د څه شي په باره کې هم نزاع (جګړه او اختلاف) وکړې، نو هغه (شی) الله او د هغه رسول ته وګرځوئ که چېرې تاسو په الله او په ورځ د آخرت ايمان لرئ، دا (کار) ډېر غوره دی او د انجام په لحاظ ډېر ښه دی.

او دا لندې ليکنه ده چې اړتيا ورته ليدل کيږي، د دې وينو په اړه د معلوماتو او احکامو په اړه يې ده، چې لاندې فصلونو ته شامليږي:

- **لومړی فصل:** د حيض معنا او حکمت يې
- **دويم فصل:** د حيض د وخت او مودې په اړه
- **دريم فصل:** هغه بيړني حالتونه چې په حيض کې رامنځ ته کيږي.
- **څلورم فصل:** د حيض د حکمونو په اړه
- **پنځم فصل:** استحاضه او حکمونه يې
- **شپږم فصل:** نفاس او حکمونه يې
- **اووم فصل:** د هغه څه د کارونې په اړه چې يا خو حيض بندوي او يا يې هم راولي، او هغه څه چې حمل منع کوي او يا يې غورځوي.

لومړی فصل:

د حیض معنا او حکمت یې

حیض په لغت کې: د یو شي بهېدل او جریان ته وییل کیږي.

او په اصطلاح کې: هغه وینه ده چې په طبیعي توګه پرته له کوم سبب څخه په ټاکلو وختونو کې ښځو ته پیدا کیږي. نو دا طبیعي وینه ده، نه د کومې ناروغتیا، زخم، اولاد ضایع کېدلو او یا زیږون له امله رامنځ ته کیږي. نو دا چې دا طبیعي وینه ده د ښځو چاپیریال، هوا او حالت ته یې په لیدو توپیر لري، لدې امله ښځې یې (یوه له بلې) سره ښکاره او واضحه توپیر لري.

حکمت یې دا دی چې کله ماشوم د مور په ګېډه کې وي نو هغه ډول خواړه نشي اخستلی لکه څرنګه یې چې له ګېډې د باندې خلک اخلي، او تر ټولو پرې زړه سواندی انسان (مور یې) نشي کولی چې څه خواړه ورته ورسوي، نو دا مهال الله تعالی په مېرمنو کې د وینې داسې افرازات پیدا کوي چې ماشوم یې له مخې د مور په ګېډه کې خواړه اخلي پرته لدې چې خوراک او یا هضمولو ته یې اړتیا ولري؛ هغه داسې چې د نوم له لارې یې بدن ته داخلیږي بیا یې وینه رګونو ته داخلیږي او هغه پرې تغذیه کیږي، نو الله پورته او لوی ذات دی په ښایسته بڼې جوړوونکی.

نو پدې حیض کې همدا حکمت دی، لدې امله کله چې مېرمن امیدواره شي نو حیض یې بند شي، بیا نو حیض پرې نه راځي مګر په ډېرو لږو حالاتو کې، همدا رنګه شېده ورکوونکي مېرمنې لږې لیدل کیږي چې حیض پرې راځي په ځانګړې توګه د شېدو ورکولو په لومړي وخت کې.

دویم فصل:

د حیض وخت او موده یې

پدې څېرکي کې دوه موضوع ګانې څېړل کيږي:

- **لومړی موضوع:** هغه عمر چې حیض پکې راځي.
- **دويمه موضوع:** د حيض موده.

نو **لومړی موضوع** هغه عمر دی چې غالبا حيض پکې راځي؛ چې هغه له دولسو نه تر پنځوسو کلونو پورې دی او د ښځو حالت، چاپېريال او د ځای هوا ته په ليدو کيدی شي مېرمن لدې وړاندې او يا وروسته هم حايضه شي.

علماء - رحمهم الله - پدې اړه اختلاف لري چې: **آيا هغه عمر چې حيض پکې راځي تاکلی عمر دی چې له هغه څخه نه وروسته کيږي او نه مخکې کيږي، او هغه وينه چې لدې وړاندې پرې راځي هغه د ناروغۍ له امله وي نه د حيض؟**

پدې اړه علماو (يو له بل سره) اختلاف کړی دی، دارمي وروسته لدې چې د اختلافاتو يادونه يې کړې - ويلي: دا ټول زما په اند غلط دي، ځکه پدې کې مرجع موجوده حالت دی؛ نو هر څومره چې ومونډل شوه، که په هر حال او سن کې وي واجب دي چې حيض وګڼل شي. الله ښه پوهيږي.

او دا خبره چې دارمي کړې ده سمه ده، او دا د شيخ الاسلام ابن تيميه ټاکنه ده، نو هر کله چې ښځه حيض وليده نو هغه حايضه ده، اګر که له نهو کلونو ټيټه او يا له پنځوسو پورته وي. دا ځکه چې الله او رسول يې د حيض حکمونه موجوده حالت پورې تړلي دي، او الله او رسول يې ورته کوم ځانګړی سن ندی ټاکلی، نو موجوده حالت ته رجوع کول پکار دی چې احکام ورپورې تړلي دي، او ځانګړی عمر ورته ټاکل له قرآن او سنت څخه دليل ته اړتيا لري، او پدې کې هيڅ دليل نشته.

دويمه موضوع د حيض مهال (موده) ده: د وخت اندازه يې.

نو پدې کې علماوو ستر اختلاف کړی دی؛ په نږدې شپږو او یا اووه قولونو سره، ابن المنذر رحمه الله فرمايي: ځینې ډلې وايي: حیض لپاره د کمې او زیاتې مودې اندازه نشته.

ما وویل: دا قول لکه د دارمي وینا چې وړاندې تېره شوه او هغه د شیخ الاسلام ابن تیمیة ټاکنه ده، همغه صیحح دی؛ ځکه چې قرآن، سنت او اعتبار پرې دلالت کوي.

لومړی دلیل یې: د الله تعالی دا قول: {وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ} [البقرة:222].

او دوی له تا نه د حیض په باره کې پوښتنه کوي، ته ووایه: دا یوه پلیتي ده، نو په حیض کې د ښځو له جماع نه په ډډه شئ، او دوی ته مه نږدې کېږئ (د جماع لپاره) تر هغه پورې چې پاکې شي.

نو الله تعالی د منع کولو وروستی حد پاکوالی وټاکه، نه دا چې د یوې شپې او یا ورځې او نه د دریو ورځو او نه د پنځلس ورځو تېریدل، نو دا پدې دلالت کوي چې د حکم علت د حیض شتون او یا نه شتون دی. نو کله چې حیض وموندل شي حکم ثابتیږي، او کله چې ترې پاکه شوه احکام یې له مینځه ځي.

دویم دلیل: هغه چې د مسلم په صحیح کې ثابت دي چې نبي - صلی الله علیه وسلم - عایشې رضي الله عنها ته وویل **کله چې هغې د عمرې لپاره احرام تړلی و او حیض پرې راغی (هغه څه چې حاجیان یې کوي ویې کړه پرته د خانه کعبې له طواف څخه تر دې چې پاکه شي).** حدیث

او په دواړو صحیحو کتابونو (بخاري او مسلم) کې دي چې نبي - صلی الله علیه وسلم - ورته وویل: انتظار وکړه، کله چې پاکه شوې نو تنعیم ته لاړه شه) نو پیغمبر صلی الله علیه وسلم ورته د منعې لپاره وروستی حد پاکوالی وټاکه، نه دا چې ځانګړی وخت یې ورته ټاکلی وي، نو دا پر دې دلالت کوي چې حکم د حیض د شتون او نه شتون پورې تړلی دی.

دریم دلیل: دا یادې شوې اندازې او تفصیلونه چې له فقهاوو یې چا پدې مسأله کې یادونه کړې ده؛ نه د الله تعالی په کتاب او نه د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - په سنتو کې شته، سره لدې چې بیانولو ته یې سخته اړتیا لیدل کیږي. نو که چېرته (دا اندازې) له هغو (مسائلو) څخه و چې پر بندګانو یې پوهه او الله ته پرې عبادت واجب دی نو خامخا به الله تعالی او رسول الله صلی الله علیه وسلم په ښکاره توګه ټولو ته بیان کړې وې، هغه احکام چې اهمیت پرې مرتبیږي لکه لمونځ، روژه، نکاح، طلاق، میراث او داسې نور حکمونه. لکه څرنګه چې الله او رسول یې د لمونځونو شمېر، وختونه، رکوع ګانې او سجدې یې بیان کړي دي. او زکات: مالونه، نصابونه، اندازه او د لګښت ځایونه یې. او همدارنګه روژه، مهال او وخت یې. حج او وریېسې نور ورته مسایل.

آن د خوراک، څښاک، خوب، کوروالي، ناستې، کور ته د ننوتلو او ورڅخه د وتلو آداب، او د حاجت د رفع کولو آداب، آن د ډبرو د استعمالولو شمېر(د اودس ماتي څخه پس د ځان پاکولو په موخه) او داسې نورې باریکې او اړیني چارې، هغه چې الله پرې دین کمال ته رسولی، او پر مؤمنانو یې پرې خپل نعمت پوره کړی دی. لکه څرنګه چې الله تعالی فرمایلي: {وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ} [النحل:89]

او مونږ پر تا باندې کتاب نازل کړی دی، په داسې حال کې چې (د دین) د هر شي لپاره (پکې) واضح بیان دی.

او الله تعالی فرمایي: {مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَـكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلَّ شَيْءٍ} . [یوسف:111].

دغه (قرآن) داسې خبره ببخي نده چې له ځانه په دروغو جوړه کړی شوې وي او لېکن (دغه قرآن) د هغو (کتابونو) تصدیق دی چې له ده نه مخکې وو او د هر شي تفصیل (بیان) دی.

نو چې کله دا اندازې او تفصیلات؛ نه د الله په کتاب او نه د رسول الله صلی الله علیه وسلم په سنت کې شته، نو ښکاره شوه چې اعتبار پرې نشته، بلکه اعتبار په حیض مسمی ته ورکول کیږي؛ هغه چې شرعي حکمونه یې د شتون او نه شتون پورې تړل کیږي. او ددې دلیل څخه مې مطلب دادی چې: په قرآن او سنت کې د دلیل نشتوالی پخپله د دې په بې اعتباروالي دلیل دی – چې دا تاته پدې او نورو علمي مسألو کې ګټور تمامیږي – ځکه چې شرعي حکمونه پرته د الله له کتاب، د رسول الله – صلی الله علیه وسلم – له سنت، ښکاره اجماع او صحیح قیاس پرته نه ثابتیږي.

شیخ الإسلام ابن تیمیة په خپله یوه قاعده کې وایي: او لدې څخه د حیض نوم دی، چې الله پرې په کتاب او سنت کې زیات شمېر حکمونه تړلي دي، او د زیات او کم اندازه یې نده ښودلې، او نه د دوو حیضونو تر منځه پاکوالی د هغه عمومي ستونزې له امله چې امت پرې اخته دی او اړتیا ورته لري، او ژبه د یوې اندازې او بلې اندازې تر منځ توپیر نه کوي، نو چا چې پدې کې اندازه وټاکله نو پرته له شک نه چې د کتاب او سنت مخالفت یې وکړ. خبره یې پای ته ورسیده.

څلورم دلیل: اعتبار، یعنې صحیح او مقبول قیاس، هغه داسې چې الله تعالی د حیض لامل ضرر ښودلی دی، نو کله چې حیض رامنځ ته شو نو ضرر شته، پدې کې نه د دویمې او لومړۍ ورځې او نه د څلورمې او دریمې ورځې تر منځه توپیر شته. او نه خو د شپاړسمې او پنځلسمې ، او نه د اتلسمې او اوولسمې ورځ تر منځ توپیر شته. نو حیض، حیض دی او ضرر هماغه ضرر دی، او علت په برابره توګه په دواړو ورځو کې شته، نو څنګه د دوو ورځو تر منځ توپیر صحیح کیدلی شي، سره لدې چې په علت کې سره برابرې دي.

آیا دا د صحیح قیاس خلاف کار ندی؟ آیا په صحیح قیاس کې دواړه ورځې سره برابرې ندي؟ په دې وجه چې په علت کې سره برابرې دي؟.

پنځم دلیل: د ټاکونکو د ویناوو تر منځ اختلاف او ګډوډي، دا پدې دلالت کوي چې پدې مسأله کې داسې دلیل نشته چې د (پریکړې) لپاره ورګرځیدل واجب وي، بلکه دا اجتهادي حکمونه دي چې کیدی شي صحیح او یا غلط وي، هیڅ یو یې په پیروئ کې پر بل لومړیتوب نه لري، او د اختلاف پر مهال قرآن او سنت ته ورګرځیدل دي.

نو کله چې د دې قول پیاوړتیا ښکاره شوه چې: د لږ او ډیر حیض لپاره ټاکلې اندازه نشته، او همدا راجح قول دی، نو پوه شه چې هره هغه وینه چې ښځې ولیده او کوم ځانګړی علت یې لکه زخم او داسې نور نه درلوده، نو دا د حیض وینه ده، پرته لدې چې په وخت او یا عمر سره اندازه کړی شي، مګر دا چې په دوامداره توګه په ښځه راځي او هیڅ نه پرې کیږي او یا دا چې د لنډ مهال لپاره پرې شي لکه : **په میاشت کې یوه او یا دوه ورځې، نو دا به استحاضه وي.**

او – ان شاء الله تعالی – ژر دی چې د استحاضې او د هغې حکمونو په اړه به معلومات وړاندې شي.

شیخ الاسلام ابن تیمیة ویلي: **اصل دادی چې هر هغه څه چې له رحم نه راوځي هغه حیض دی، تر دې چې دلیل پیدا شي چې استحاضه ده.**

همدارنګه وایي: **هره هغه وینه چې راغله حیض دی، که پدې نه پوهېده چې دا د رګ او یا زخم وینه ده. وینا یې پای ته روسیده.**

او دا قول لکه څرنګه چې د دلایلو له نظره تر ټولو صحیح دی، همدا رنګه پرې پوهېدلو او درک کولو ته هم نږدې دی، او په عمل او تطبیق کې د هغه څه په پرتله آسانه دی چې ټاکونکو یې یادونه کړې ده، او کوم څه چې دا ډول وي نو هغه د منلو وړ وي، ځکه چې د اسلامي دین له روحیې او هغې قاعدې سره چې آسانتیا او سهولت دی اړخ لږوي. الله تعالی فرمایلي: قال الله تعالی: {وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ} [الحج:78]

او په تاسو يې په دين کې هېڅ حرج (مشقت) نه دی ايښی.

او (پېغمبر) صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي: **دين آسانه دی، او هيڅوک يې نه سختوي مګر پرې به غالب شي، نو(په عبادت کې) سختي مه کوئ، آساني رامنځ ته کړئ کلک شئ او برابر شئ او خلکو ته زيری ورکړئ.** بخاری روايت کړی دی.

او د هغه – صلی الله عليه وسلم – له اخلاقو څخه دا و چې: هيڅکله د دوو چارو تر منځ واک ندی ورکړل شوی مګر دا چې له دواړو آسان يې غوره کړی، پدې شرط چې ګناه به نه وه.

د اميدوارې حيض: اکثره وختونه چې ښځه حامله شي نو وينه يې بنديږي، امام احمد رحمه الله فرمايي: **اميدوارې ښځې د وينې په ودريدلو سره پيژندل کيږي، کله چې اميدواره ښځه وينه وګوري، نو که چيرته له زيږون څخه لږه موده وړاندې وه لکه دوه يا درې ورځې او درد ورسره و نو نفاس ده.**

او که چيرته له زيږون څخه زياته موده وړاندې وه، او يا له زيږون څخه کمه موده وړاندې وه خو درد ورسره نه و، نو نفاس نده، خو آيا دا به حيض وي تر څو يې أحکام پرې جاري شي او کنه د ناروغتيا له امله به وي تر څو د حيض حکم ورنکړل شي.

پدې کې د علماوو تر منځ اختلاف دی، خو صحيح خبره دا ده چې دا حيض دی که چيرته د عادت په څېر حيض وه، ځکه په اصل کې کومه وينه چې په ښځه راځي هغه حيض وي، مګر دا چې کوم بل لامل موجود وي چې د حيض مانع ګرځيدلی وي، او په قرآن او سنت کې داسې څه نشته چې په اميدوارې ښځې حيض نه راځي.

او همدا د مالک او شافعي مذهب او د شيخ الاسلام ابن تيمية ٬ځاکنه ده؛ په اختياراتو کې وايي: ۳۰ مخ ، او بيهقي له احمد څخه د روايت په بڼه حکايتوي، بلکه ويل کيږي چې هغه بيرته ورګرځيدلی.

وينا يې پای ته ورسيده.

نو بناء د اميدوارې ښځې حيض ته هغه حکم ثابتيږي کوم چې د غير اميدوارې لپاره ثابتيږي، ملګر په **دوو مسايلو** کې:

لومړۍ مسأله: طلاق، د غير اميدوارې ښځې طلاقول په حيض کې چې عدت تېرول پرې لازم وي حرام دي، خو د اميدوارې ښځې طلاقول (په حيض) کې حرام ندي. ځکه د حيض پر مهال د غير اميدوارې ښځې طلاقول د الله تعالی د دې قول مخالفت کول دي: {فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق:1]

نو دوی په خپل (مناسب) وخت د عدت کې طلاقې کړئ. خو د اميدوارې طلاقول د حيض په حالت کې بيا د دې قول مخالف ندي، ځکه چا چې حامله طلاقه کړه، نو د عدت له مخې يې طلاقه کړې ده ، برابره ده چې حيض ولري او که پاکه وي، ځکه د هغې عدت په حمل سره دی. لدې امله طلاقول يې له جماع نه وروسته حرام ندي، د نورو پر خلاف.

دويمه مسأله: د اميدوارې په حيض سره عدت نه تيريږي، د نورو د حيض پر خلاف؛ ځکه د اميدوارې عدت نه تيريږي مګر د حمل په زيږولو سره، برابره ده که حيض کېدله او يا نه. د الله تعالی د دې قول پر اساس: {وَأُوْلَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ } [الطلاق:4].

او اميدوارې (حامله) ښځې (چې دي) د دوی عدت دا دی چې حمل (بچی) وزيږوي.

دریېم فصل:

هغه بيړني حالتونه چې حيض پکې رامنځ ته کيږي

هغه بیړنې حالتونه چې په حیض کې رامنځ ته کیږي، څو ډوله دی:

لومړی ډول: کموالی او زیاتوالی، لکه چې د یوې ښځې (میاشتنی) عادت شپږ ورځې وي، نو وینه اوومې ورځې ته اوږده شي، یا دا چې عادت یې اووه ورځې وي، خو په شپږمې پاکه شي.

دویم ډول: مخکې والی او وروسته والی: لکه چې عادت یې د میاشتې په اخر کې وي نو حیض د میاشتې په سر کې پرې راشي، او یا دا چې د میاشتې په سر کې وي خو په اخر کې پرې راشي.

علماوو د دې دوو ډولونو په حکم کې سره مخالفت کړی دی، خو صحیح دا ده چې هر کله یې وینه ولیدله هغه حایضه ده، او هر کله چې پاکه شوه نو هغه پاکه ده، برابره ده که له عادت څخه یې مریضې زیاته او یا کمه وه، او همدارنګه برابره ده که مخکې پرې راغلې وي او یا وروسته. او وړاندې په تېر څپرکی کې پدې اړه دلیل تېر شو، ځکه چې شریعت د حیض حکمونه د هغه په شتون او نشتون پورې وتړل.

او دا د شافعي مذهب او د شیخ الاسلام ابن تیمیة ټاکنه ده، او د المغني خاوند تقویه کړی او ملاتړ یې ترې کړی او ویلي یې دي: که چیرته عادت ته داسې اعتبار ورکول کېده لکه چې په مذهب کې وویل شو، نو نبی – صلی الله علیه وسلم – به خپل امت ته بیان کړی و او هیڅکله به یې له خپلې نیتې پدې اړه وینا وروسته کړې نه وه. ځکه چې له خپل وخت څخه د وینا وروسته والی جایز ندی، او مېرمنې یې او نورې ښځې په هر وخت کې بیانولو ته اړتیا لري، نو هیڅکله به یې له ویلو غفلت نه و کړی. او له هغه – صلی الله علیه وسلم – څخه د عادت په اړه یادونه او بیانول ندي راغلي مګر د مستحاضې په حق کې. وینا یې پای ته ورسیده.

دریم ډول: زیړوالی او یا خړوالی، داسې چې وینه زیړه وګوري لکه زوې (د زخم اوبه) او یا خړه د زیړوالي او توروالي تر منځه، نو که دا د حیض په جریان کې وي او یا وریسې متصل له پاکوالي څخه وړاندې وي نو حیض دی، د حیض حکمونه ورته ثابتوو، او که چېرته له پاکوالي څخه

وروسته وه نو حیض نه دی. د ام عطیة رضي الله عنها د قول پر اساس **(مونږ به له پاکوالي وروسته زیړوالی او خړوالی هیڅ ګڼانه)** ابو داود په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او بخاري هم روایت کړی دی پرته له دې وینا یې **(بعد الطهر)** یعنې وروسته له پاکوالي، خو بخپله وینا یې ورته داسې باب اینبودلی دی: **(باب الصفرة والکدرة فی غیر أیام الحیض)** یعنې دا باب د زیړوالي او خړوالي په باره کې وروسته د حیض له ورځو څخه دی.

په فتح الباري شرحه کې یې ویلي: پدې وینا سره د عائشې حدیث ته چې وړاندې تېر شو پدې وینا سره یې: **(حتی ترین القصة البیضاء)** یعنې **تر دې چې سپین والی وګورې. او د ام عطیة د حدیث تر منځه چې د باب حدیث دی جمع کولو ته اشاره کوي، چې هغه: یعنې د عائشې حدیث پداسې حالت باندې حمل کیږي چې کله زیړوالی او خړوالی د حیض په ورځو کې وګوري، خو د حیض له ورځو پرته نو بیا هغه چې ام عطیة ویلي) وینا یې پای ته ورسیده. او د عائشې حدیث هغه چې اشاره یې ورته کړې ده هغه دی چې بخاري په تاکید سره محکې لدې باب څخه معلق ذکر کړی دی، چې ښځو به هغې ته ټکه لیږله(داسې یو څه چې مېرمنې پرې ځان ګوري تر څو پوه شي چې آیا د حیض څه اثر پاتې دی کنه) په هغې ټکه کې به مالوچ(پنبه) وه بیا به پرې زیړوالی و نو ویل به یې :(بیړه مه کوئ تر څو چې تاسو سپینې اوبه ونه ګورئ).**

او القصة البیضاء: سپینې اوبه دي چې رحم یې د حیض د ودریدو پر مهال غورځوي.

څلورم ډول: په حیض کې وقفې راتلل، داسې چې یوه ورځ وینه وګوري او بله ورځ پاکوالی او داسې نور نو دا دوه حالتونه دي:

لومړی حالت: چې دا (حالت) د ښځې سره تل په هر وخت کې مل وي، نو دا د استحاضې وینه ده، ځوک یې چې وګوري د استحاضې حکم ورته ثابتیږي.

دويم حالت: چې تل د ښځې سره مل نه وي، بلکه ځيني وختونه پرې راځي، او د پاکوالي لپاره صحيح وخت لري، نو پدې پاکوالي کې هم علما - رحمهم الله - اختلاف لري، چې آيا دا پاکوالی ده او که د حيض احکام پرې جاري کيږي؟

د شافعي مذهب په خپلو دوو اقوالو کې تر ټولو صحيح دا دی چې د حيض احکام پرې جاري کيږي، نو حيض به وي، او دا د شيخ الاسلام ابن تيمية او د الفائق د خاوند ټاکنه او د أبو حنيفة مذهب دی.

ځکه چې سپيني اوبه پکې نه ليدل کيږي، او ځکه چې که پاکوالی وګڼل شي نو له هغه مخکې او وروسته به حيض وي، چې پدې (قول) هيڅ ويونکی نشته، او کنه نو عدت به په قرء سره په پنځو ورځو کې تېر شوی و؛ او همدا رنګه که پاکوالی وګڼل شي، نو په هرو دوو ورځو کې به په غسل او نورو شيانو سره د حرج او سختۍ سبب کېده، حال دا چې شريعت کې سختي نشته، الحمد لله.

او د حنابله و له مذهب څخه مشهوره دا ده چې وينه حيض دی، او وچوالی پاکي ده مګر دا چې دواړه يوځای د حيض له نيتې زيات شي. نو هغه زياته وينه به استحاضه وي.

او په مغني کې يې ويلي: **دې ته بايد پاملرنه وشي چې د ويني ودريدل چې هر کله له يوې ورځې کم و نو هغه پاکوالی ندی، د هغه روايت پر اساس چې مونږ د نفاس په برخه کې راوړی دی، چې هغه به له ورځې کمې مودې ته نه ګوري او دا صحيح خبره ده - ان شاء الله - ځکه وينه يو ځل جاري کيږي او بل ځل ودريږي، او هغه ښوک چې ساعت په ساعت غسل کولو ته اړويستل شي، پدې کې ورته سختي ده او سختي په دين کې نشته.**

د الله تعالی د دې قول په دليل سره: {وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ} [الحج:78]

او په تاسو باندې يې په دين کې هيڅ حرج (مشقت) نه دی ايښی.

وايي: **له يوې ورځې د کمې مودې لپاره د وينې ودريدل پاکوالی ندی، مګر دا چې داسې څه وګوري چې په (پاکوالي) يې دلالت وکړي لکه د وينې پرې کيدل يې چې د عادت په وروستيو کې وي او يا دا چې سپيني اوبه وګوري. وينا يې پای ته ورسيده.**

نو د المغني دا قول به د دواړو قولونو تر منځه منځمهالی وي، الله په سمو ښه پوه دی.

پنځم دول: په وينه کې وچوالی، داسې چې ښځه يوازې رطوبت وګوري، نو که دا د حيض په جريان کې و او يا ورپسې جوښت له پاکوالي مخکې و نو دا حيض دی، او که چېرته له پاکوالي وروسته و نو حيض نه دی. ځکه چې د هغه وروستی حالت دا دی چې زيړوالی او خړوالي وګوري، او دا يې حکم دی.

څلورم فصل:

د حیض احکام

حیض ډیر حکمونه لري چې له شلو نه زیاتیږي خو مونږ دلته هغه حکمونه یادوو چې ډیره اړتیا ورته لیدل کیږي، له هغې څخه:

لومړی: لمونځ: نو پر حائضې ښځې فرض او نفل لمونځونه حرام دي، او ورڅخه نه صحیح کیږي، همدا رنګه لمونځ پرې نه واجبیږي تر دې چې د یو پوره رکعت په اندازه وخت یې نه وي ترلاسه کړی، نو بیا پرې واجبیږي، برابره ده که د وخت په لومړي سر او یا یې پای کې دومره اندازه وخت موندلی وی.

د وخت په پیل کې بیلګه: پر ښځې د لمر لویدو څخه وروسته پداسې وخت کې حیض راشی چې د یو رکعت په اندازه وخت پاتې وی، نو کله چې پاکه شوه ورباندې واجب دي چې د ماښام لمونځ راوګرځوي، ځکه د یو رکعت په اندازه وخت یې مونلی و مخکې لدې چې حیض پرې راشي.

د وخت په پای کې بیلګه: ښځه د لمر له راختو څخه د یو رکعت په اندازه مخکې له حیض نه پاکه شوه، نو کله چې ځان پاک کړي، پرې واجب دي چې د سهار لمونځ راوګرځوي، ځکه دومره وخت یې له هغه نه موندلی و چې د یو رکعت کولو لپاره بسنه وکړي.

خو که چېرته حایضې له وخت څخه دومره ومونده چې پوره یو رکعت ته بسنه نه کوي، مثلا په لومړي مثال کې چې د لمر له ډوبیدو څخه یوه لحظه وروسته پرې حیض راشي او یا په دویم مثال کې د لمر له راختلو نه یوه لحظه مخکې له حیض نه پاکه شي. نو لمونځ پرې واجب ندی، د پیغمبر صلی الله علیه وسلم د دې قول پر بنسټ: **چا چې د لمانځه څخه یو رکعت و موند، نو په حقیقت کې لمونځ یې موندلی دی. مفهوم یې دا دی؛ که چا له یو رکعت څخه کم وموند، نو لمونځ یې نه دی موندلی.**

او که چېرته یې د مازدیګر له لمانځه څخه د یو رکعت وخت وموند، نو آیا د ماسپښین لمونځ پرې له مازدیګر سره واجب دی، او یا دا چې د ماخوستن د لمانځه له وخت څخه یې یو رکعت وموند، نو آیا د ماښام لمونځ پرې د ماخوستن سره واجب دی؟

او په دې کې د علماوو تر منځ اختلاف دی، خو صحیح خبره دا ده چې نه پرې واجبیږي مګر هغه چې وخت یې موندلی وي، او هغه یوازې د مازیګر او ماختستن لمونځ دی.

د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - د دې قول په دلیل: **چا چې له مازدیګر څخه یو رکعت و موند، ځکې لدې چې لمر ډوب شي نو مازدیګر یې موندلی دی.** متفق علیه حدیث دی.

نو پیغمبر - صلی الله علیه وسلم نه دي ویلي چې: **ماپښین او مازیګر یې موندلی دی.**

او نه یې پرې د ماسپښین واجبیدل یاد کړي، اصل کې د غاړې خلاصول دی، او دا د ابو حنیفة او مالک مذهب دی، په شرح المهذب کې ورڅخه حکایت شوی دی.

او د الله یادول، الله اکبر وییل، سبحان الله وییل، الحمد لله وییل، او په خوراک بسم الله وییل او داسې نور، د حدیث او د فقهې مسایل لوستل، دعاء او آمین پرې وییل او د قرآن کریم اوریدل نو لدې شیانو څخه هیڅ هم پرې حرام ندي.

له عائشې رضي الله عنها څخه په صحیحینو او نورو کې ثابت دي **چې نبي - صلی الله علیه وسلم به د عائشې رضي الله عنها په غیږ پداسې حال تکیه وهلې و او قرآن به یې لوسته چې هغه به حائضه وه.**

او په صحیحینو کې له ام عطیة رضي الله عنها څخه هم روایت دی چې هغې له نبي صلی الله علیه وسلم څخه واوریدل چې ویل یې: هغه نوې تازه شوې پیغلې او په پرده کې پټې او حائضې به راوځي، یعنې د اخترونو لمونځونو ته او د خیر په ځای او د مؤمنانو په دعا کې دې حاضرې شي، او حائضې ښځې دې زمونږ د عیدګاه نه لرې اوسي.

او په خپله حائضې لپاره د قرآن لوستل، نو که چېرته یې په نظر سره او یا زړه کې لولي پرته لدې چې تلفظ پرې وکړي نو پروا نه کوي، داسې لکه چې مصحف او یا تخته کیږدي، آیتونو ته یې ګوري او په زړه کې یې لولي. نووي په شرح المهذب کې ویلي: **(پرته له خلاف نه جایز دی)** خو

که چیرته يې لوستل په ژبې سره کول، نو جمهور علماء پدې اند دي چې منع دی او جواز نه لري.

بخاري، ابن جرير الطبري او ابن المنذر ویلي: هغه جائز دی. او له مالک څخه حکایت شوی او له شافعي څخه په زوړ قول کې يې، له دواړو يې په فتح الباري کې حکایت کړی او بخاري په تعليق سره له ابراهيم النخعي څخه يادونه کړې چې: **پروا نه کوي که آيت ولولي.**

او شيخ الاسلام ابن تيمية په الفتاوی د ابن قاسم په ټولګه کې ويلي: " په قرآن او سنت کې په منع کولو کې هيڅ کوم اصل نشته، او هغه قول چې: **"حائضه او جنب دې هيڅ شی له قرآن څخه نه لولي "** ضعيف حديث دی.

پر احاديثو د پوهو خلکو په اجماع سره.

او د رسول الله صلى الله عليه وسلم په زمانه کې ښځې حائضه کېدلې نو که چېرته پرې د قرآن لوستل حرام و لکه لمونځ؛ نو پيغمبر الله صلى الله عليه وسلم به خپل امت ته بيان کړي و او د مؤمنانو مورګانو (خپلو بيبيانو) ته بې هم ورښودلې و او هغه څه به و چې په خلکو کې به يې خپاره کړې و. نو کله چې هيچا پدې اړه له پېغمبر – صلى الله عليه وسلم – څخه منع کول ندي رانقل کړي ، نو روا نده چې حرام وګرځول شي، سره لدې چې هغه ورڅخه منع نده کړې، او سره له دې چې د هغه په زمانه کې حائضې ډېرې وې او بيا يې هم ترې منع نده کړې، نو معلومه شوه چې حرام نه دی. وينا يې پای ته ورسيده.

وروسته لدې چې د علماوو تر منځ پر اختلاف پوه شو نو په کار ده چې وويل شي: غوره دا ده چې حائضه دې په ژبه قرآن نه لولي مګر د اړتيا پر مهال؛ که ښوونکې وه نو زده کوونکو ته يې بايد په ژبه وروښايي، او يا د آزموينې پر مهال نو زده کوونکې اړتيا لري چې د آزموينې لپاره يې ولولي او داسې نور.

دويم: روژه: پر حائضې د فرضي او نفلي روژو نيول حرام دي، او ورځخه نه صحيح کيږي، مګر د فرضي روژو قضا راوړل پرې واجب دي، د عائشۍ رضي الله عنها د حديث پر اساس: مونږ ته به رارسيده، يعني: حيض- بيا به راته د روژې په قضا راوړلو امر کېده او د لمانځه پر قضايي راوړلو به راته امر نه کېده. متفق عليه.

او کله چې د روژې پر مهال پرې حيض راغی نو روژه يې باطله شوه، اګر که د لمر له ډوبيدو څخه يوه لحظه وړاندې وي، او د هغه ورځې قضا راوړل پرې واجب دي که چيرته فرضي روژه وه.

خو که چېرته يې د حيض راتلل له غروب څخه وړاندې حس کړه مګر حيض پرې له غروب څخه وروسته راغی نو روژه يې پوره ده او په صحيح قول سره باطله نه ده؛ ځکه چې په داخل کې د ويني لپاره حکم نشته؛ او ځکه چې کله له پېغمبر - صلى الله عليه وسلم - څخه د هغې ښځې په اړه پوښتنه وشوه چې په خوب کې هغه څه وګوري چې يو نارينه يې ګوري آيا پر هغې غسل شته؟ ويې ويیل: "**هو؛ کله چې هغه اوبه وګوري**" نو حکم يې د مني په ليدلو پورې وتاړه نه له خپل ځای څخه په خوځيدلو، نو حيض هم همدارنګه دی چې حکمونه يې نه ثابتيږي مګر په ليدلو يې نه پدې چې له خپل ځای څخه (وينه) حرکت وکړي.

او کله چې سبا راوخيژي او دا حائضه وي نو د هغې ورځې روژه يې نه صحيح کيږي اګر که له سهار څخه يوه لحظه وروسته هم پاکه شوې وي.

او کله چې له سبا څخه لږ مخکې پاکه شوه او روژه يې ونيوله نو روژه يې صحيح ده، اګر که له سهار څخه وروسته غسل وکړي، لکه د جنُب په څېر کله چې د روژې نيت وکړي او هغه جُنب وي او غسل ونکړي مګر د سبا له راختو څخه وروسته، نو روژه يې صحيح ده.

دليل يې د عائشې – (رضي الله عنها) – حديث دی چې فرمايلي يې دي: **پيغمبر صلی الله عليه وسلم به له جماع څخه جنب و؛ نه له احتلام څخه او سبا به پرې راوښاته بيا به يې په رمضان کې روژه نيوله.** متفق عليه.

دريم حکم: له کعبې څخه طواف: په حايضې باندې د بيت الله طواف حرام دی، که فرضي وي او يا نفلي، او ترې نه صحيح کيږي. دليل يې عائشې ته د نبي – صلی الله عليه وسلم – وينا ده کله چې پرې حيض راغی: **(هغه څه کوه چې حاجيان يې کوي پرته له طواف څخه تر څو پاکه شې).**

او پاتې شول نور کارونه لکه: د صفا او مروه تر مينځ سعې، په عرفې ودرېدل، مزدلفه او منا کې د شپو تېرول، د جمراتو ويشتل او داسې نور د حج او عمرې له مناسکو څخه نو ورباندې حرام نه دي. نو پر دې اساس؛ که چېرته ښځې د پاکوالي پر مهال طواف وکړ بيا د طواف وروسته سمدلاسه پرې حيض راغی، او يا د سعې پر مهال، نو په دې کې هيڅ باک نشته.

څلورم حکم: له حايضې څخه د طواف الوداع ساقطېدل (د الله په امانۍ طواف): نو کله چې ښځې د حج او عمرې مناسک پوره کړل بيا پرې حيض راغي مخکې له دې چې خپل هېواد ته ووځي، او تر وتلو پورې حائضه پاتې شوه، نو هغه به له طواف الوداع پرته راوځي (يعنې د الله په امانۍ طواف پرې نشته)؛ دليل يې د ابن عباس – (رضي الله عنهما) – حديث دی وايي: **خلکو ته امر شوی چې وروستی ملاقات يې د کور (بيت الله) سره وي، مګر دا (طواف) له حايضې ښځې لپاره تخفيف دی. (يعنې پرې نشته).**

او حائضې ښځې ته د الله په امانۍ پر مهال مستحب نه دي چې د مسجد الحرام دروازې ته راشي او دعا وکړي، ځکه دا د نبي - صلى الله عليه وسلم - څخه نه دي راغلي، سره لدې چې عبادات توقيفي دي (له هغه څخه په نقل) مبني دي.

بلکه هغه څه چې له نبي - صلى الله عليه وسلم - څخه راغلي د دې خلاف دي.

د صفيه - (رضي الله عنها) - په قصه کې کله چې د افاضې له طواف څخه وروسته پرې حيض راغی؛ نبي - صلى الله عليه وسلم ورته وويل: **(نو ودې وځي) يعنې کولی شي مونږ سره د مدينې په لور وخوځيږي.**

او امر يې ورته ونه کړ چې د مسجد دروازې ته لاړه شي، او که چېرته دا کار جايز وای نو ويلې به يې و.

خو د حج او عمرې طواف ترې نه ساقطيږي، بلکه هر کله چې پاکه شوه نو کوي به يې.

پنځم حکم: په جومات کې پاتې کېدل: نو پر حائضې باندې په جومات کې پاتې کېدل حرام دي، آن په عيدګاه کې پرې پاتې کېدل حرام دي. دليل يې د ام عطية - (رضي الله عنها) - حديث دی: چې هغې له نبي - صلى الله عليه وسلم - څخه واورېدل: **چې (د اختر لمانځه ته به) پېغلې او پرده پوښې او حايضې وځي، او په کې راځي: (حايضې دې له عيدګاه څخه لرې پاتې شي)** متفق عليه حديث دی.

شپږم حکم: جماع (کوروالی) په خاوند يې حرام دي چې کوروالی ورسره وکړي، او پر ښځې هم حرام دي چې زمينه ورته برابره کړي؛ دليل يې د الله تعالی دا قول دی: {وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ} [البقرة:222]

او دوی له تا نه د حیض په باره کې پوښتنه کوي، ته ووایه: دا یوه پلیتي ده، نو په حیض کې د ښځو له جماع نه په ډډه شئ، او دوی ته مه نږدې کیږئ (د جماع لپاره) تر هغه پورې چې پاکې شي، او مراد په حیض سره د حیض وخت او ځای دی چې هغه فرج (شرمګاه) ده.

او د نبي صلی الله علیه وسلم د دې قول پر اساس: **(هر څه وکړئ پرته له نکاح) یعني کورالي څخه** . مسلم روایت کړی دی.

او ځکه پر دې د مسلمانانو اجماع ده چې په شرمګاه کې د حائضې سره یو ځای کېدل حرام دي.

نو روا ندي هیڅ سړي ته چې په الله او د آخرت پر ورځې ایمان لري چې په دې ناروا کار دي اقدام وکړي، هغه چې په منع کېدو یې د الله تعالی کتاب او د هغه د رسول – صلی الله علیه وسلم – سنت او د مسلمانانو اجماع دلالت کړی وي، (که دا کار وکړي) نو له هغه چا څخه به وي چې د الله او د هغه د رسول مخالفت یې کړی دی، او د مسلمانانو له لارې پرته د بلې پیروي به یې کړي وي. په المجموع کې ویلي چې د المهذب شرحه ده ۲ ج ۳۷٤ مخ : شافعي رحمه الله فرمایلي دي: «چا چې دا کار وکړ نو په یقیني توګه کبیره ګناه یې وکړه». زمونږ ملګرو او نورو ویلي(۱): **«چا چې د حائضې سره کوروالی حلال وګڼه د هغه په کافریدو حکم کیږي»** وینا یې پای ته ورسیده.

حال دا چې ورته – الحمد لله – روا دي هغه څه چې خپل شهوت پرې پرته له کوروالي څخه مات کړي لکه مچې اخیستل، غیږ کې نیول او یا له شرمګاه پرته له (نورو ځایونو) خوند اخیستل، خو غوره دا ده چې د نوم او زنګنونو تر منځه پرته له حائل (جامې) څخه مباشرت ونکړي. دلیل یې د عائشې – (رضي الله عنها) – وینا ده چې : **نبي – صلی الله علیه وسلم – به راته امر کاوه نو پرتوږ به مې کلک وتاړه، بیا به یې راسره مباشرت کاوه پداسې حال کې چې زه به حائضه وم.**

اووم حکم: طلاق ؛ په خاوند باندې حرام دي چې حائضې ته د حيض پر مهال طلاق ورکړي؛ دليل يې د الله تعالی قول دی: {يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاء فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق:1]

ای نبي! (دوی ته ووايه) کله چې تاسو (خپلې) ښځې طلاقول غواړئ، نو دوی په خپل (مناسب) وخت د عدت کې طلاقې کړئ.

يعنې په داسې حالت کې چې د طلاق په وخت کې يې د عدت معلوم وخت تر لاسه کړی وي او دا يوازې په هغه صورت کې کيږي چې هغې ته طلاق ورکړي په داسې حال کې چې اميدواره وي او يا پاکه وي پرته د کوروالي څخه. ځکه که د حيض په وخت کې طلاق ورکړل شي نو عدت يې نه دی ورکړل شوی، ځکه په کوم حيض کې چې طلاقه شوې ده له عدت څخه نه شمېرل کيږي او که چېرته له جماع څخه وروسته په پاکوالي کې طلاق ورکړل شي نو هغه عدت چې بايد تېر يې کړي معلوم به نه وي، ځکه چې دا معلومه نه ده چې آيا لدې جماع څخه حامله شوې، تر څو د حاملې عدت تېر کړي او يا دا چې حمل نه لري، تر څو حيض وشميرلای شي .
نو کله چې د عدت له ډول څخه ډاډ ندی حاصل شوی؛ طلاق پرې حرام دی، تر دې چې خبره معلومه شوې نه وي.

نو د حيض پر مهال د حائضې ښځې طلاقول د تېر آيت په دليل حرام دي؛ او د هغه څه له امله چې په صحيحينو او نورو کې د ابن عمر له حديث څخه ثابت دي چې هغه (ابن عمر) خپله ښځه د حيض پر مهال طلاقه کړه، نو عمر پدې کار نبي - صلى الله عليه وسلم - خبر کړ، نو د رسول الله صلى الله عليه وسلم غصه يې راوپاروله او ويې ويل: **امر ورته وکړه چې رجوع ورته وکړي، بيا دې ځان سره وساتي تر څو پاکه شي، بيا پرې حيض راشي، بيا پاکه شي، نو بيا يې که غوښتل وروسته دې وساتي او که يې غوښتل نو مخکې لدې چې کوروالی ورسره وکړي طلاقه دې کړي، نو دا هغه عدت دی چې الله پرې امر کړی چې ښځې يې له مخې طلاقې کړای شي.**

نو که یو سړی د حیض پر مهال ښځه طلاقه کړي هغه ګناهکار دی، او ورته په کار دي چې الله تعالی ته توبه وباسي، او ښځه بېرته تر خپلې غاړې کړي ددې لپاره چې د الله او د الله د رسول له امر سره سم شرعي طلاق ورکړي، نو کله يې چې تر غاړې کړه هغه دې پرېږدي تر څو له هغه حیض څخه پاکه شي چې طلاق يې پکې ورکړی و، بیا پرې بل ځل حیض راشي، بیا چې کله پاکه شوه نو که يې غوښتل له ځان سره دې پرېږدي او یا غوښتل چې له کوروالي څخه مخکې يې طلاقه کړي. او د حیض پر مهال د طلاق له حراموالي څخه درې مسئلې مستثنی دي:

لومړی: کله چې طلاق مخکې له خلوت او کوروالي څخه وي، نو څه خبره نشته که د حیض پر مهال يې طلاقه کړي. ځکه چې ده لره پر هغې کوم عدت نشته، نو طلاق يې د الله تعالی د دې وینا مخالف نه دی. {فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق:1].

نو دوی په خپل (مناسب) وخت د عدت کې طلاقې کړئ.

دویمه: کله چې حیض د امیدواری (حمل) په حالت کې وي، او په دې اړه وړاندې څرګندونې وشوې.

دریمه: کله چې طلاق په عوض (بدل) سره وی، نو پروا نه کوي چې د حیض په حالت کې طلاقه کړي.

د بیلګې په توګه که د خاوند او ښځې تر منځ جګړه او ناوړه ژوند و، نو خاوند ترې یو څه عوض اخلي د دې لپاره چې طلاقه يې کړي، نو دا طلاق جایز دی اګر که حائضه هم وي.

دلیل يې د ابن عباس - (رضي الله عنهما) - حدیث دی چې: د ثابت بن قیس بن شماس ښځه نبي - صلی الله علیه وسلم - ته راغله او ورته يې وویل: **ای د الله رسوله! زه هغه په اخلاقو او یا دینداری کې نه ملامتوم، مګر کفر په اسلام کې بد ګڼم،** نو نبي صلی الله علیه وسلم وویل:

آیا باغچه يې بیرته ورکوې؟ ويې ويیل : **هو.** نو رسول الله – صلى الله علیه وسلم – وفرمایل: **باغچه قبوله کړه او یو طلاق ورکړه.** بخاري روایت کړی دی.

او پیغمبر صلی الله علیه وسلم د دې پوښتنه ونکړه چې آیا حائضه ده او که پاکه؟ او ځکه چې دا طلاق د ښځې لخوا د ځان فدیه وه، نو د اړتیا پر مهال جایز دی، که په هر حالت کې وي.

په المغني کې د حیض پر مهال د خلعې د روا والي د علت په اړه وايي: ۷ ج ۵۲ مخ:

ځکه کومه منعه چې له طلاق څخه د حیض پر مهال راغلې؛ علت يې هغه ضرر دی چې د عدت په اوږدیدو سره ورته رسیږي، او خلع د هغه ضرر د لمنځه وړلو لپاره ده چې د ناوړه رویې او سپک لیدلو له امله د هغه چا سره رامنځ ته کیږي چې بد يې ګڼي او غصه يې ورته راځي، او دا کار د عدت د اوږدوالي په پرتله ډیر ضرري دی، نو د غټ ضرر دفع کول په وړوکي سره روا شو، لدې امله پیغمبر صلی الله علیه وسلم د هغې ښځې د حالت پوښتنه ونکړه چې ځان يې خلاصاوه.

او د حیض پر مهال په ښځې نکاح تړلو کې کومه خبره نشته، ځکه چې اصل جواز دی، او په منعه کولو يې هیڅ دلیل نشته، مګر د حیض پر مهال د خاوند پر ورننوتلو کې باید ولیدل شي که چېرته ډاډ موجود وو چې ورسره نه یو ځای کیږي نو کومه خبره نشته چې ورننوځي، او که ډاډ نه و موجود نو ندې ورننوځي تر دې چې پاکه شي، لدې ویرې هسې نه چې په حرام کې واقع شي.

اتم حکم: د طلاق عدت ته پرې اعتبار ورکول- یعنې حیض – : نو کله چې سړي خپله ښځه طلاقه کړه وروسته لدې چې ورسره یو ځای شو او یا يې پرې خلوت وکړ نو پرې واجب دي چې پوره درې حیضونه عدت پرې تېر کړي، که چېرته د حیض والا وه او حمل يې نه درلوده؛ دلیل يې د الله تعالی دا قول دی: ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلاَثَةَ قُرُوَءٍ﴾ [البقرة:228]

او طلاقي کړی شوي ښځې به پر خپلو ځانونو درې حیضه انتظار کوي.

یعني: درې حیضونه. نو که چېرته حامله وه، نو عدت یې د حمل تر پوره زیږولو پورې دی، برابره ده که دا موده لنډه او یا او یا اوږده شي. دلیل یې د الله تعالی دا قول دی: {وَأُوْلَاتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ} [الطلاق:4]

او امېدوارې (حامله) ښځې (چې دي) د دوی عدت دا دی چې حمل (بچی) وزیږوي.

او که چېرته د حیض له خاوندانو نه وه، لکه کوچنۍ ماشومه چې حیض پرې نه وي پیل شوی، او یا هغه د زیات عمر له امله له حیض څخه نا امیده شوې، یا دا چې په عملیات سره یې رحم لرې کړی وي او داسې نور کارونه چې د حیض راتللو تمه ورسره نه کیږي، نو د دا ډول ښځو عدت درې میاشتې دی؛ دلیل یې د الله تعالی دا قول دی: {وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ} [الطلاق:4]

او هغه ښځې چې ستاسو په ښځو کې د حیض له راتلو نه نا امېده شوي دي که چېرې تاسو شك وکړئ، نو د دوی عدت درې میاشتې دی او هغه (جینکۍ) چې لا حایضه شوې نه وي.

او که چېرته د حیض له خاوندانو څخه وه خو حیض یې د یو معلوم سبب له وجهې لکه ناروغتیا او رضاعت (ماشوم ته شېده ورکولو) له امله نه راته، نو هغه به عدت کې پاتې کیږي اګر که موده یې اوږده شي تر دې چې حیض پرې راشي نو عدت به پرې تېر کړي.

او که چېرته سبب لرې شو او حیض را نه غی، داسې چې له ناروغتیا څخه جوړه شوه او یا یې رضاعت پای ته ورسیده او حیض لا نه دی راغلی نو باید د علت له ختمیدو نه وروسته پوره یو کال عدت تېر کړي. او همدا صحیح قول دی، چې د شریعت له قواعدو سره اړخ لګوي. ځکه چې که علت لرې شي او د هغې حیض لا نه وي راغلی نو دا د هغه چا په څېر شوه چې حیض

يې د نامعلوم دليل لپاره وړېدلی وي، نو دا به پوره يو کال عدت تېروي؛ نهه مياشتې د اميدوارۍ لپاره د احتياط له مخې؛ ځکه چې ډېری وختونه حمل همدومره وي او درې مياشتې د عدت لپاره.

خو که چېرته طلاق د (نکاح) له عقد نه وروسته او د کوروالي او يا خلوت نه مخکې و، نو پدې کې ښځې عدت نشته، نه په حيض او نه په بل څه سره. دليل يې د الله تعالی دا قول دی: {يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا} [الأحزاب:49].

ای هغو کسانو چې ايمان يې راوړی دی! کله چې تاسو له مؤمنو ښځو سره نکاح وکړئ، بيا دوی طلاقې کړئ، مخکې له دې چې تاسو هغو ته لاس ورووړئ، نو ستاسو لپاره په دوی باندې هېڅ عدت نشته، چې تاسو به هغه شمېرئ.

نهم حکم: د رحم په پاکوالي حکم، يعنې: چې حمل په کې نشته، او هر کله چې د رحم پر پاکوالي حکم کولو ته اړتيا پيدا کيږي نو دېته بيا اړتيا ليدل کيږی، او په دې کې مسألې دي:

لدې څخه: کله چې يو سړی مړ شو او ښځه ترې پاتې شوه - نو د دې ښځې په ګېډه کې ماشوم لدې مړي څخه ميراث وړي،- او دې ښځې (بل) خاوند وکړ، نو دا خاوند به ورسره کوروالی نه کوي تر څو چې حيض شوې نه وي، يا دا چې حمل يې ښکاره شي، نو که چېرته يې حمل ښکاره شو نو (حمل) ته په مېراث ورلو پرېکړه کوو، ځکه چې د موروث د مړيني پر مهال د ده په شتون پرېکړه کوو، او که چېرته پرې حيض راغی نو پرېکړه کوو چې د ميراث مستحق ندی، ځکه چې مونږ پرېکړه وکړه چې رحم يې په حيض سره پاک شوی دی.

لسم حکم: د غسل واجبېدل: نو پر حائضې؛ چې کله پاکه شوه د ټول بدن په وينځلو سره غسل کول واجب دي؛ دليل يې فاطمې بنت أبی حُبيش ته د نبي - صلى الله عليه وسلم - وينا ده: کله چې حيض راغی نو لمونځ پرېږده، او کله چې لاړ نو غسل وکړه او لمونځ وکړه) بخاري روايت کړی دی.

تر ټولو لږ واجب په غسل کې دا دي چې ټول بدن ته اوبه ورسيږي، آن د ويښتانو لاندې ځايونو ته، او غوره دا ده چې هغه ډول غسل وشي لکه په حديث کې چې راغلی دی. له نبي – صلى الله عليه وسلم – څخه، کله چې أسماء ورڅخه د حيض د غسل په اړه پوښتنه وکړه، هغه صلى الله عليه وسلم وفرمايل: **ستاسو څخه يوه دې اوبه او بيره راواخلي او ځان دې پرې په ښه توګه پاک کړي، بيا دې په سر اوبه توی کړي او کلک دې ومږي تر دې چې د ويښتانو بيخونو ته (اوبه) ورسيږي، بيا دې پرې اوبه واچوي، بيا دې د ټوټې يوه ټکه يعنې يوه لته چې مشک پکې وي – راواخلي – او ځان دې پرې پاک کړي،** اسماء وويل: **څنګه پرې ځان پاک کړي؟** نو ويې ويل: **سبحان الله !** نو عائشې ورته وويل: **د وينې ځای پسې شه! (يعنې شرمګاه پرې پاکه کړه).** مسلم روايت کړی.

او د ويښتانو سپړل واجب نه دي، مګر دا چې کلک تړل شوي وي، چې دا ويره وي هسې نه چې اوبه يې بېخونو ته ونه رسيږي. دليل يې په صحيحينو کې د أم سلمة (رضي الله عنها) حديث دی چې هغې له نبي صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه نو ويې ويل: **زه يوه ښځه يم چې ويښتان مې کلکوم (کمڅي کوم) نو آيا وېښتان مې د جنابت د غسل پر مهال پرانيزم؟**

او په بل روايت کې دي: **د حيض او جنابت له غسل څخه؟** نو ويې وييل: **نه، بسنه کوي چې په سر دې درې لپې اوبه واړوې بيا دې په ټول بدن اوبه تېرې کړه نو پاکه به شې.**

او کله چې حائضه د لمانځه د وخت پر مهال پاکه شوه نو پرې واجب دي چې د غسل په کولو کې بيړه وکړي تر څو لمونځ په خپل وخت کې ومومې، نو که چېرته په سفر کې وه او اوبه ورسره نه وې او يا ورسره اوبه وې خو په کارولو يې له ضرر څخه ويرېدله، او يا ناروغه وه چې اوبو ورته ضرر رساوه، نو هغه دې د غسل پر ځای تيمم وکړي تر څو ممانعت لرې شي بيا دې غسل وکړي.

او ځني ښځې د لمانځه د وخت پر مهال پاکې شي خو غسل کول بل وخت ته وروسته کوي او وايي: پدې وخت کې نشي کولی پوره ځان پاک کړي، خو دا نه دلیل دی او نه عذر.

ځکه هغه کولای شي چې په غسل کې لږ واجب باندې بسنه وکړي، او لمونځ په خپل وخت کې ادا کړي، بیا چې وخت په لاس ورغی ځان دې په پوره توګه پاک کړي.

پنځم فصل:

د استحاضې او د هغې د حکمونو په اړه

استحاضه: په پرلپسې توګه په ښځینه باندې د وینې راتلل دي چې هیڅکله ورڅخه نه پرې کیږي، یا ورڅخه د لنډ مهال لپاره پرې شي لکه په میاشت کې یوه او یا دوه ورځې.

نو د لومړي حالت دلیل چې هیڅ ورڅخه نه پرې کیږي هغه (حدیث) دی چې په صحیح البخاري کې له عائشې (رضي الله عنها) څخه ثابت دی چې فرمايي: فاطمې بنت أبي حبيش رسول الله - صلی الله علیه وسلم - ته وویل: **ای د الله رسوله! زه هیڅ نه پاکیږم،** او په بل روایت کې: **داسې حائضه کیږم چې هیڅ نه پاکیږم.**

او د دویم حالت دلیل چې وینه یکې نه پرې کیږي مګر ډیره لږه؛ د حمنة بنت جحش حدیث دی چې نبي - صلی الله علیه وسلم - ته راغله او ویې ویيل: «**ای د الله رسوله! زه ډیره سخته حیض کیږم**» (حدیث... احمد، ابو داود او ترمذي روایت او صحیح ګڼلی، او له امام احمد څخه یې صحیح ګڼل او له بخاري څخه یې حسن ګڼل نقل شوي دي).

د استحاضې حالتونه:

پر استحاضې اخته دري حالتونه لري:

لومړی صورت: دا چې له استحاضې مخکې یې حیض معلوم وي، نو دا د هغې د حیض پخوانۍ معلومې دورې ته ورګرځي، نو په هغې کې کښېني (له عبادتونو لاس نیسي) او د حیض احکام ورته ثابتیږي او له دې مودې پرته نور استحاضه ده، د استحاضې حکمونه ورته ثابتیږي.

د دې بیلګه: یوه ښځه چې د هرې میاشتې په سر کې به یې شپږ ورځې حیض راته، بیا پرې ناڅاپه استحاضه راغله، نو وینه پرې پرلپسې راتله، نو د دې حیض له هرې میاشتې لومړۍ شپږ ورځې دی، او لدې پرته د استحاضې (وینه) ده.

دلیل یې د عائشې (رضي الله عنها) حدیث دی چې فاطمې بنت أبی حُبیش وویل: **ای د الله رسوله! زه داسې حائضه کیږم چې نه پاکیږم، نو آیا لمونځ پریږدم؟** ویې ویل: **نه، هغه یو رګ دی، مګر هغه ورځو کې لمونځ پریږده چې ته به پکې حیض کېدلې، بیا غسل وکړه او لمونځ وکړه)** بخاري روایت کړی دی.

او د مسلم په صحیح کې دي چې نبي - صلی الله علیه وسلم - أم حبیبې بنت جحش ته وویل: **«تر هغه وخته پورې پاتې شه څومره به چې حیض ایسارولې بیا غسل وکړه او لمونځ وکړه».**

په دې اساس هغه ښځه چې حیض یې معلوم وي باید د حیض په موده کې کښېني، بیا دې غسل وکړي او لمونځ دې وکړي او په دې وخت کې دې د وینې پروا نه کوي.

دویم صورت: چې له استحاضې مخکې یې حیض معلوم نه وي، داسې چې له اول نه پرې (د استحاضې) وینه په دوامداره توګه راځي، نو دا به د وینې حالت ته ګوري، هغه چې توره، ټینګه او بدبویه وه؛ د حیض حکمونه ورته ثابتیږي، او لدې پرته استحاضه ده، د استحاضې حکمونه ورته ثابتیږي.

د دې بیلګه یوه ښځه ده چې د لومړي ځل لپاره یې چې وینه ولیده، او پرلپسې پرې راتله، مګر لس ورځې یې توره ګوري، او پاتې میاشت یې سره ګوري، یا یې لس ورځې ټینګه ګوري او پاتې میاشت نرۍ، او یا یې لس ورځې بد بویه ګوري لکه د حیض وینه او پاتې میاشت بوی نه لري، نو دا په لومړي مثال کې تور حیض په دویم مثال کې ټینګ او په دریم مثال کې بدبویه حیض دی، او لدې پرته استحاضه ده. دلیل یې فاطمې بنت أبی حبیش ته د نبي - صلی الله علیه وسلم وینا ده : **که چېرته د حیض وینه وي هغه توره ده پېژندل کیږي، نو که داسې وه لمونځ پریږده، خو که چېرته بله (وینه) وه نو اودس وکړه او لمونځ وکړه.**

دا حدیث سره لدې چې په سند او متن کې نظر شته خو بیا هم علماوو - رحمهم الله - پرې عمل کړی، او لدې به ښه وي چې د ښځو غالب عادت ته ورو ګرځول شي.

دریم صورت: چې معلوم حیض و نه لري او نه سم توپیر کولی شي، داسې چې وینه له لومړي سر څخه په پرلپسې توګه په یوه بڼه راځي او یا ګډوډې بڼې لري نو دا امکان نه لري چې حیض به وي. نو پداسې حال کې د ښځو غالب حالت باندې عمل کیږي، داسې چې له هرې میاشتې څخه به یې حیض شپږ یا اووه ورځې وي، له هغه مهاله به پیلیږي چې وینه پکې وګوري، او لدې پرته استحاضه ده.

د دې مثال دا دی چې د میاشتې په پنځمه لومړۍ وینه وګوري پرته لدې چې د وینې سم توپیر پکې وکړای شي؛ نه د رنګ او نه د بل څه له مخې، نو حیض به یې له هرې میاشتې شپږ یا اوه ورځې وي چې هر ځل به د میاشتې له پنځمې نېټې څخه پیل کیږي.

له حمنة بنت جحش (رضي الله عنها) څخه روایت دی چې هغې وویل: **ای د الله رسوله! زه ډېره لویه او سخته حیض کیږم، نو په دې اړه څه فکر کوې؟ د لمانځه او روژې څخه یې منع کړې یم،** نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: **زه تاسو ته د کُرسف کارول بیانوم (چې پنبه ده) او تاسو یې په شرمګاه ږدئ، هغه وینه لرې کوي.** هغې وویل: **له دې څخه ډیر دی.** او په هغه کې یې فرمایلي دي: **دا خو د شیطان یوه ضربه ده، نو د الله تعالی په علم کې شپږ یا اوه ورځې حیض وکړئ، بیا غسل وکړه تر دې چې ودې لېدل چې پاکه شوې او ډاډه شوې نو څلورویشت او یا درویشت شپې او ورځې یې لمونځ وکړه او روژه ونیسه.** حدیث. احمد، ابو داود او ترمذي روایت کړی او صحیح یې ګڼلی، او له احمد نه روایت دي چې هغه هم صحیح ګڼلی دی، او د بخاري له قوله چې هغه حسن ګڼلی دی].

او د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم دا قول: **(شپږ ورځې او اووه) د اختیار لپاره نه بلکې اجتهاد دی، نو هغه څه چې د هغې حالت ته نږدې وي له هغه چا څخه چې د دې سره په پیدایښت، عمر او خپلولۍ کې ورته والی ولري، او په هغه څه کې چې دې ته د حیض په وینه کې نږدې والی ولري او داسې نور هغه چې اعتبار ورته ورکول کیږي.**

نو که چېرته دې ته نږدې وه چې شپږ وي نو شپږ ورځې دې ونیسي، او که چېرته اوو ته نږدې وه نو (حیض) دې اووه ورځې وګرځوي.

د هغه چا حالت چې مستحاضې ته ورته والی ولري:

کله ښځینه ته داسې یو سبب پیدا شي چې له امله یې له شرمګاه څخه وینه راځي لکه په رحم کې عملیات او یا بل څه نه، او دا دوه ډوله دي:

لومړی ډول چې : پدې پوهه شي چې شونې نده د عملیات نه وروسته حیض شي، د بیلګې په توګه له بیخه د رحم ویستل او یا بندول یې پداسې ډول چې وینه ترې رانشي، نو دې ښځې ته د مستحاضې احکام نه ثابتیږي، بلکه حکم یې د هغه چا دی چې زیږوالی، خړوالی او یا لوندوالی له پاکوالي څخه وروسته وګوري، نو لمونځ او روژه به نه پریږدي او له جماع کولو هم منع کولی نه شي، او له دې وینې څخه غسل نه واجبیږي، بلکه د لمانځه پر مهال وربانديې د وینې وینځل حتمي دي، او په شرمګاه دې یو ټکه او یا بل څه وروتړي، تر څو د وینې د راوتلو مخنیوی وشي، بیا دې لمانځه ته اودس وکړي، او اودس به ورته نه کوي تر هغه چې وخت یې نه وي داخل شوی، که چېرته ورته وخت و، لکه پنځه وخته لمونځونه، له دې پرته یې چې هر لمونځ کول غوښتل لکه مطلق نفلي لمونځونه (نو تازه اودس دې ورته کوي).

دویم ډول: پدې نه پوهیږي چې له عملیات څخه وروسته به یې وینه ودریږي، بلکه کیدی شي حیض شي، نو د دې حکم د مستحاضې حکم دی، او څه چې وویل شول دلیل یې فاطمة بنت أبی حبیش ته د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - وینا ده: **«هغه یو رګ دی او حیض ندی، نو کله چې حیض راغی نو لمونځ پریږده».**

وینا یې **(کله چې حیض راغی)** پدې معنا ده چې د مستحاضې حکم د هغه چا لپاره چې حیض پرې راځي شوني ده چې پرې راشي او لاړ شي، خو هغه څوک چې حیض پرې نه راځي نو په هر حالت کې یې وینه رګ دی.

د استحاضې حکمونه:

له پورتني مطلب څخه معلومه شوه چې وینه کله حیض وي؟ او کله استحاضه وي؟

نو کله چې حیض وه، نو د حیض احکام ورته ثابتیږي او کله چې استحاضه وه نو د هغې لپاره د استحاضې احکام ثابتیږي.

او وړاندې د حیض مهم حکمونه تېر شول.

او د استحاضې حکمونه لکه د پاکوالي حکمونه دي، نو هیڅ توپیر د مستحاضو او پاکو تر منځ نشته مګر په هغه څه کې چې لاندې راځي:

لومړی: د هر لمانځه لپاره پرې د اودس واجبېدل. د نبي - صلی الله علیه وسلم - د دې وینا له امله چې فاطمې بنت أبی حبیش ته یې کړې وه **چې (بیا د هر لمانځه لپاره اودس وکړه)** بخاري په باب غسل الدم کې روایت کړی دی.

د دې معنې دا ده چې اودس به نه کوي د هغه لمانځه د پاره چې د هغې د پاره مقرر وخت دی مګر وروسته د وخت له داخلېدو څخه. که چیرته داسې لمونځ و چې هغې لره وخت مقرر نه و، نو هر کله یې چې د لمونځ کولو اراده وکړه اودس دې ورته وکړي.

دویم: کله یې چې اودس کاوه نو د وینې اثر به وینځي او شرمګاه به کلکه په مالوچو او تکې سره بندوي تر څو وینه ونیسي. دلیل یې حمنې ته د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - وینا ده: **(کرسف(مالوچ) درته یادوم، ویې کاروئ) څکه هغه وینه لرې کوي،** هغې وویل: **هغه (وینه له هغه نه هم ډیره وي)** ویې ویل: **(نو توټه ونیسه)** ویې ویل: **له هغه نه هم ډیره وي، ویې ویل نو ځان کلک وتړه.** الحدیث.

او که لدې وروسته بیا هم څه راوځي نو پروا نه کوي، دلیل یې فاطمه بنت أبی حبیش ته د نبي - صلی الله علیه وسلم وینا ده: **د حیض په ورځو کې د لمانځه څخه ډډه وکړه، بیا غسل وکړه او**

هر لمانځه ته اودس وکړه، بیا لمونځ کوه، اګر که وینه درڅخه په پزي هم څڅېدله) احمد او ابن ماجه روایت کړې دی.

دریم: کوروالی، علما یي د جواز په اړه سره اختلاف لري کله چې په زنا کې د واقع کېدو ویره موجوده نه وي، خو صحیح دا ده چې مطلقا روا ده، ځکه ډیری ښځې چې لسو ته رسیږي او یا زیاتې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وخت کې استحاضه شوې وې ، نو نه الله او نه یې رسول د هغوی سره له جماع کولو منعه فرمایلې ده. بلکه د الله تعالی قول - {فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ} [البقرة:222]

نو په حیض کې د ښځو له جماع نه په ډډه شئ –

پدې دلالت کوي چې پرته له حیض نه ترې ډډه کول واجب نه دي، او ځکه چې لمونځ ورته روا دی، نو کورالی خو آسان دی، او ورسره کوروالی د حائضې سره په کوروالي کولو قیاس کول سم نه دي، ځکه هغه ښوک یې چې تحریموي د هغوی په اند سره برابر نه دي، او قیاس د توپیر سره نه صحیح کیږي.

شپږم فصل:

د ولادت دوره (نفاس) او احکام يې

نفاس: هغه وينه ده چې رحم يې د ماشوم د پيدايښت له امله پرېږدي، يا له هغې سره يوځای، يا ورڅخه وروسته، يا دوه او يا درې ورځې مخکې له درد سره.

او شيخ الاسلام ابن تيمية ويلي: **هغه چې د درد دپيلېدو سره يې ګوري نو هغه نفاس ده، او په دوو او دريو ورځو يې محدود نه کړه، او هدف يې: درد چې ورپسې زيږون وي، کنه نو نفاس نه ده، او علما اختلاف لري چې آيا ډېره او يا لږه اندازه يې شته ؟**

شيخ تقي الدين په خپل پيغام کې چې د هغه نومونو په اړه چې شريعت ورپورې حکمونه تړلي دي ويلي: (مخ:37):

د نفاس نه لږه اندازه او نه يې ډېر اندازه حد لري، که چېرته فرض کړای شي چې يوې ښځې ځلوېښت، يا شپېته او يا اويا ورځې وينه وليده او بيا پرې شوه، نو هغه نفاس ده، خو که چېرته لدې هم اوږه شوه نو هغه د ناروغۍ وينه ده، نو بيا هغه مهال يې حد ځلوېښت ورځې دی، ځکه ډېری ښځې يې چې ګوري وروستۍ نېټه يې همدومره وي او روايات پرې هم راغلي دي. وينا يې پای ته ورسيده.

ما وويل: په دې اساس، که چېرته يې وينه له ځلوېښتو زياته شوه، او عادت يې داسې و چې په دې به پرې کېدله، او يا دا چې د پرې کېدولو د رانږدې کېدو نښې پکې ښکاره شوې، نو انتظار دې شي تر څو پرې شي، کنه د ځلوېښتو په پوره کېدو سره دې غسل وکړي؛ ځکه اکثريت همداسې وي مګر دا چې د نفاس سره يې د حيض وخت راوسيږي نو بيا به هم انتظار وباسي تر څو يې د حيض وخت هم پای ته ورسيږي، که چېرته له هغې وروسته پرې شوه، نو ورته په کار دي چې د عادت په څېر يې وګڼي، او په همدې حساب به راتلونکي کې هم عمل کوي، او که چېرته يې دوام وموند نو هغه مستحاضه ده، نو د استحاضې تېرو حکمونو ته دې وروګرځي.

او که چېرته د وينې په پرې کېدلو سره پاکه شوه نو هغه پاکه ده اګر که له ځلوېښتو مخکې وي، نو غسل به کوي، لمونځ به کوي، روژه به نيسي او خاوند به يې ورسره کوروالی کوي، مګر دا

چې د وینې پرې کېدل له یوې ورځنې نه د کمې مودې لپاره وي بیا ورته حکم نشته، په المغني کې یې ویلي دی.

او نفاس نه ثابتیږي مګر هغه مهال چې داسې یو شی وزیږوي چې د انسان صورت په کې ښکاري، که چېرته یې دومره کوچنی وغورځاوه چې د انسان شکل په کې نه ښکارېده نو بیا یې وینه د نفاس وینه نه ده، بلکه هغه به درګ وینه وي، او حکم به یې د مستحاضې حکم وي، او تر ټولو لږه موده چې د انسان شکل په کې لیدل کیدلی شي د امیدوارۍ له پیل څخه اتیا ورځې دي او ډیری وختونه نوي ورځې وي.

المجد ابن تیمیة ویلي، هر کله یې چې وینه ولیده او مخکې ترې یوه ورځ درد و نو پروا دې نه کوي او که وروسته ترې درد و نو لمونځ دې نه کوي او روژه دې نه نیسي، بیا چې له زیږون څخه وروسته خبره معلومه شوه او د ظاهري حالت خلاف وه بیرته دې وګرځي او لمونځونه دې لاندې کړي، او که چېرته یې خبره معلومه نشوه هغه څه چې ظاهري حکم وي پر همغه دې مخکې لاړه شي بیا پرې راګرځول نشته، له هغه یې په شرح الاقناع کې رانقل کړي دي.

د نفاس حکمونه:

د نفاس حکمونه کټ مټ لکه د حیض د حکمونو په څیر دي مګر په لاندې حالتونو کې:

لومړی عدت دی: چې په طلاق سره اعتبار ورکول کیږي نه په نفاس سره، ځکه که چېرته طلاق د حمل له زیږون څخه مخکې و نو عدت به یې په زیږون سره پوره کیږي نه په نفاس سره، او که

چېرته طلاق وروسته له زیږون څخه و نو انتظار به کوي تر څو پرې حیض راشي لکه وړاندې چې تېر شو.

دوهم: د ایلاء موده ده چې له هغې څخه د حیض موده محاسبه کیږي او د زیږون څخه وروسته دوره ترې نه محاسبه کیږي.

او ایلاء دېته وایې چې: چې یو سړی د خپلې ښځې سره د تل لپاره او یا دومره مودې لپاره چې له څلورو میاشتو زیاتیږي د کوروالي د پرېښودلو قسم یاد کړي، نو کله یې چې قسم وکړ او هغې ورڅخه د کوروالي غوښتنه وکړه، نو څلور میاشتې وخت ورته ټاکل کیږي، نو کله چې پوره شوې په کوروالي کولو او یا د ښځې په غوښته په جداوالي سره مجبوریږي، نو په دې موده کې که په ښځه نفاس تېر شو په خاوند نه حسابیږي، او همدومره موده به په څلورو میاشتو به ور اضافه کیږي، د حیض پر خلاف چې د هغې موده په خاوند حسابیږي.

دریم: بلوغ ته رسیدل په حیض سره کیږي نه په نفاس سره؛ ځکه شوني نده چې ښځه دې حامله شي تر څو حایضه شوې نه وي، نو بلوغ ته رسیدل له امیدواری څخه وړاندې په انزال سره کیږي.

څلورم: د حیض وینه چې کله پرې شوه او بیا د عادت له مخې راغله نو هغه په یقیني توګه حیض دی، دبیلګې په توګه چې د عادت له مخې یې مریضي اته ورځې وي، خو حیض څلور ورځې وګوري، بیا دوه ورځې پرې شي، بیا په اوومه او اتمه بیرته راوګرځي، نو دا راګرځیدونکی په یقیني توګه حیض دی، د حیض حکمونه ورته ثابتیږي.

او د نفاس وینه چې کله له څلویښتو څخه مخکې ودریده او بیا په څلویښتو راغله نو په هغې کې شک دی نو پرې واجب دي چې لمونځ وکړي او فرضي ټاکلې روژه په خپل وخت سره ونیسي، او هر څه چې په حایضې حرام وي پدې هم حرامیږي پرته له واجباتو څخه او له پاکوالي وروسته

به د هغه څه قضايي راوړي چې پدې وينه کې يې کړي دي له هغه څه نه چې په حايضې يې قضا راوړل واجب وي. دا د حنبلي فقهاوو په نزد مشهور (قول) دي.

او صحيح خبره خو دا ده چې وينه هر کله پرې په داسي وخت کي راغله چې د نفاس امکان پکې وي نو هغه نفاس (وينه) ده، کنه حيض ده، مګر دا چې په دوامداره توګه پرې راشي نو بيا به استحاضه وي.

او دا هغه څه ته نږدې خبره ده چې په المغني کې يې له امام مالک رحمه الله څخه نقل کړې ده چې ويلي دي : او مالک ويلي: **او که چېرته يې وينه له دوو او يا دريو ورځو وروسته وليده، يعني له پرې کېدو نه وروسته – نو هغه نفاس دی کنه حيض دی . وينا يې پای ته ورسيده.** او دا د شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله د ټاکنې غوښتنه هم ده.

په وينه کې د حقيقت له مخې شک نشته، بلکې شک يوه نسبي مسأله ده چې په هغه کې خلک د خپل علم او عقل له مخې اختلاف لري، او په قرآن او سنت کې د هر څه وضاحت شته، او هيڅکله الله تعالی پر چا لازم نه دي ګرځولی چې دوه ځلي روژه ونيسي، او يا دوه ځلي طواف وکړي، مګر که چېرته په لومړي ځل کې څه نقصان وي او جبرانول يې پرته له بيا کولو امکان و نه لري، مګر دا چې بنده له مکلفيت څخه هغه څه تر سره کړل چې توان يې درلوده، نو پدې سره يې غاړه خلاصه شوه. څرنګه چې الله تعالی فرمايلي: {لاَ يُكَلِّفُ اللّهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا} [البقرة:286]

او الله هيڅ يو نفس نه مکلف کوي مګر د هغه له وَس سره سم.

او فرمايلي يې دي: {فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ} [التغابن:16].

نو تاسو له الله نه ووېرېږئ څومره چې تاسو کولی شئ.

د حیض او نفاس تر مینځه پنځم توپیر: په حیض کې که له عادت څخه مخکې پاکه شي نو خاوند ته یې له هغې سره له کراهت نه پرته جماع کول روا دي، خو په نفاس کې که چیرته له څلوېښتو نه مخکې پاکه شوه نو خاوند ته یې مکروه دي چې جماع ورسره وکړي، په مشهور قول سره په مذهب کې ، خو صحیح خبره دا ده چې جماع کول ورسره مکروه نه دي.

او دا د جمهورو علماوو قول دی؛ ځکه کراهیت شرعي حکم دی، شرعي دلیل ته اړتیا لري.

او په دې مسأله کې نور څه نشته پرته له هغه چې امام احمد له عثمان بن أبی العاص څخه ذکر کړي دي چې (مېرمن) یې ورته له څلوېښتو نه مخکې راغله، نو ورته یې وویل: **مه رانږدې کیږه.**

او د دې نه کراهت نه لازمیږي، ځکه کیدی شي هغه دا کار د احتیاط لپاره کړی وي، له دې ویرې چې کیدی شي (میرمن) یې له پاکوالي ډاډمنه نه وي، او یا کیدی شي د کوروالي له امله وینه په حرکت راشي، او یا د داسې کوم بل سبب له امله ، و الله اعلم

اوم فصل:

د هغه څه د کارونې په اړه چې حیض بندوي او یا یې راولي، او هغه څه چې د حمل مخنیوی کوي او یا یې غورځوي.

د ښځې لپاره د هغه څه کارول چې د حمل مخنیوی کوي په دوه شرطونو جایز دي:

لومړی : چې په ځان له ضرر ښخه و نه ویریږي، که چیرته په ځان له ضرر ښخه ویرېده نو بیا جایز نه دي. دلیل یې د الله تعالی دا قول دی: {وَلاَ تُلْقُواْ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ } [البقرة:195]

او په خپلو لاسونو هلاکت ته غورځول مه کوئ.

{وَلاَ تَقْتُلُواْ أَنفُسَكُمْ إِنَّ اللّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا}[النساء:29].

او تاسو خپل ځانونه مه وژنئ، بېشکه الله پر تاسو باندې بې حده مهربان دی.

دویم: دا چې د خاوند په اجازې سره وي که چېرته د هغه سره تړاو ولري، لکه د هغه ښخه چې د عدت په حال کې وي په داسې ډول چې په هغې باندې یې نفقه واجب وي، نو هغه څه چې د حیض مخنیوی کوي استعمال کړي، تر څو د حیض موده اوږده شي او نفقه یې پرې زیاته شي، نو پدې حالت کې ورته روا ندي چې هغه څه استعمال کړي چې د حیض مخنیوي کوي مګر د هغه په اجازه. همدا رنګه که چېرته ثابت شوه چې د حیض مخنیوی د حمل مخنیوی کوي نو بیا د خاوند اجازه ضرور ده، نو چې رواوالی یې ثابت شو، نو غوره دا ده چې استعمال نه کړی شي مګر د اړتیا لپاره، ځکه طبیعي وضعیت په خپل حال پرېښودل اعتدال، روغتیا او سلامتیا ته ډېر نږدې دي.

او د هغه څه کارول چې حیض راولي هم په دوو شرطونو جایز دي:

لومړی: چې د واجب د ساقطېدلو لپاره یې بهانه و نه ګرځوي، لکه رمضان ته نږدې یې وکاروي، د دې لپاره چې بوزه شي او یا پرې لمونځونه ورڅخه ساقط شي، او داسې نور.

دویم: چې د خاوند په اجازه وي، ځکه د حیض راتلل بې د پوره خوند اخستلو څخه منع کوي، نو د هغه څه کارول چې هغه پرې له خپل حق څخه منع کیږي روا ندي مګر د هغه په خوښې، او که چېرته مطلقه وه، نو پدې کې د خاوند د حق په ساقطولو کې عجله ده چې هغه رجعت دي که چیرته وي د هغه د پاره پکې واپسي.

او هغه څه چې د امیدواری مخنیوی کوي نو په دوه ډوله دي:

لومړی : چې په دوامدراه توګه یې بند کړي نو دا جایز نه دي؛ ځکه حمل پرې کیږي او پدې سره نسل کمیږي، چې دا د شریعت د غوښتنو خلاف کار دی؛ چې هغه د اسلامي امت ډیرول دي، او ځکه ډاډ نشته چې شته اولادونه یې مړه شي نو بې اولاده کونډه به پاتې شي.

دویم: چې په موقته توګه یې مخنیوی وکړي، لکه یوه ښځه چې ډیره حامله کیږي، او حمل یې ناتوانه کوي، نو خوښ ګڼي چې حمل یې منظم کړي، په دوه کلونو کې یو ځل او داسې نور نو دا جایز دی، په دې شرط چې خاوند یې اجازه ورته پرې اجازه وکړي، بل دا چې ضرر به پرې ورته نه رسیږي. دلیل یې دا دی چې صحابه و به د پیغمبر صلی الله علیه وسلم په زمانه کې له خپلو ښځو څخه عزل کاوه لدې امله چې ښځې یې امیدواره نه شي، نو لدې کار څخ منع نه کړی شول، او عزل دې ته وایې چې د ښځې سره کوروالی وکړي او د انزال په وخت کې (تناسلي آله) راوباسي او د شرمګاه د باندی یې انزال وشي.

او د هغه څه کارول چې حمل ضایع غورځوي نو په دوه ډوله دي:

لومړی: چې له غورځولو یې هدف ضایع کول وي، نو که دا چېرته د روح د پوکولو نه وروسته وي نو پرته له شک نه چې حرام دي؛ ځکه دا پرته له حق نه د یو حرام شوي نفس وژل دي، او د حرام شوي نفس وژل په قرآن، سنت او د مسلمانانو په اجماع سره حرام دي، او که چېرته د روح د پوکلو نه مخکې وي نو علما یې د رواوالي په اړه سره اختلاف لري، ځینو یې جواز ورکړی، او ځینو منع کړی دی، او ځینو ویلي، جایز دي مخکې لدې چې پرنده وینه شي، یعني چې څلوېښت ورځې پرې نه وي تېرې شوي، او ځینی یې وایي، روا دي تر هغه چې د انسان شکل پکې ښکاره نه شي.

احتیاط په دې کې دی چې د غورځولو مخنیوی یې وشي مګر د اړتیا لپاره، لکه چې مور ناروغه وي د حمل توان نه لري او داسې نور، نو پداسې حال کې یې غورځول جایز دي مګر تر هغه وخته پورې چې دومره وخت پرې نه وي تېر شوی چې کیدی شي د انسان پیداېښت پکې ښکاره شي نو بیا یې باید مخنیوی وشي، و الله اعلم

دویم: چې له غورځولو یې موخه ضایع کول نه وي ، داسې چې د غورځولو هڅه یې د حمل د مودې پای ته رسیدو او د زیږون د نږدې کېدو پر مهال وي نو دا جایز دي ، په دې شرط چې مور او یا اولاد ته په کې ضرر نه وي، او دا چې عملیات ته اړتیا و نه لیدل شي، **که چیرته یې عملیات ته اړتیا درلوده نو دا بیا څلور حالتونه لري:**

لومړی: چې مور هم ژوندۍ وي او ماشوم هم، نو بیا عملیات جایز نه دی مګر د اړتیا لپاره ، داسې چې زیږون ستونزمن وي او عملیات ته اړتیا ولري، دا ځکه چې جسم د بنده سره امانت دی، نو داسې لاسوهنه به پکې نه کوي چې د ویرې احساس پکې وي مګر د ستر مصلحت لپاره، او ځکه چې کیدی شي هغه ګمان وکړي چې په عملیات کې ضرر نشته او بیا ضرر پیدا شي.

دویم: چې مور مړه وي او ماشوم هم مړ وي، نو بیا یې د راویستلو لپاره عملیات روا ندی ځکه چې ګټه نه لري.

دریم: چې مور ژوندۍ وي او ماشوم مړ وي، نو د راویستلو لپاره یې عملیات روا دی، خو پدې شرط چې مور ته ضرر متوجه نه وي، ځکه ظاهرا والله اعلم داسې ده چې ماشوم کله مړ شي نو هغه پرته له عملیات څخه نه راوځي، او په ګېډه کې یې پاتې کېدل په راتلونکي کې د بل حمل مخنیوی کوي او سخته ورته تمامیږي او کیدی شي بې نکاح پاتې شي که چېرته د پخواني خاوند څخه په عدت کې وي.

څلورم: چې مور مړه وی او ماشوم ژوندی، نو که چېرته یې د ژوندي پاتې کېدو هیله نه وه، نو د عملیات کول جایز نه دي.

او که چېرته یې د ژوندي پاتې کېدلو هیله وه ، نو که چېرته یې ځنې برخې راوتلې وې نو د پاتې راویستلو لپاره یې د مور ګېډه څېرې کیږي، او که چېرته هیڅ شی ترې نه و راوتلی نو زمونږ ملګرو رحمهم الله ویلي: **د مور ګېډه د ماشوم د راویستلو لپاره نه څېرې کیږي، ځکه چې دا مثله ده (د مړي د غړو پرې کول) خو صحیح خبره دا ده چې ګېډه څېرې کیږي که چېرته پرته لدې نه یې راوتل ممکن نه و،** او دا د ابن هبیره ټاکنه ده، په الانصاف کې یې ویلي: **او دا غوره ده.**

ما وويل: په ځانګړې توګه زمونږ په دې وخت کې، د عملیات تر سره کول مثله نه ده، ځکه ګڼه ځیرې کیږي او بیرته ګنډل کیږي، او ځکه چې د ژوندي حرمت د مړي له حرمت نه ستر دی، او ځکه چې د هلاکت نه د یو معصوم ژغورل واجب دي، او حمل یو معصوم انسان دی، نو ژغورل یې واجب دي. و الله اعلم

پاملرنه: په تېرو حالتونو کې چې د حمل غورځول پکې جایز دي باید د هغه چا اجازه موجوده وي چې حمل د هغه وي لکه خاوند.

او تر دې ځایه هغه څه پای ته ورسیدل چې مونږ یې پدې مهمه موضوع کې لیکل غوښتل، او په لنډه توګه مو په بنسټیزو مسائلو او ضوابطو بسنه وکړه، کنه فروع او جزئیات یې او هغه څه چې ښځې ورسره لدې څخه مخ کیږي هغه بحر دی چې ساحل نه لري. خو ځیرک کولی شي چې فرعي مسائل اصولو او جزئي مسائل کلیاتو او ضوابطو ته وروګرځوي، او شیان د خپلو همجنسو سره (قیاس) پرتله کړي.

او مفتي دې په دې پوه شي چې دی خلکو ته د هغه څه په رسولو او بیانولو کې چې د الله پیغمبرانو راوړي دي د الله او د مخلوق تر منځ واسطه ده، او له ده څخه به د هغه څه په اړه پوښتنه کیږي چې په قرآن او سنت کې دي، ځکه دا هغه دوه سرچیني دي چې بنده پرې پر پوهېدلو او عمل کولو مکلف دی. او هر هغه څه چې د قرآن او سنت خلاف وي نو هغه غلط دي، پر ویونکي یې بیرته ورګرځول واجب دي، او عمل کول پرې روا نه دي، کیدی شي ویونکی

يې عذر لرونکی مجتهد وي نو هغه ته به د خپل اجتهاد اجر ورکول کیږي، مګر نور چې په غلطی يې پوه وي ورته روا ندي چې ويې مني.

او پر مفتي واجب دي چې خپل نيت الله تعالی ته خالص کړي، او په هره پېښه کې چې پرې راځي له الله نه مرسته وغواړي، او له هغه ذات څخه ثبات، او حق ته درسيدو توفيق وغواړي.

او پرې واجب دي هغه څه ته اعتبار ورکړي چې په قرآن او سنت کې راغلي وي، نو ګورې به او په اړه به يې پلټنه کوي او د پوهېدو لپاره به يې د علماوو د ويناوو په مرسته پلټنه کوي.

او ډيری وختونه داسې يوه مساله پيدا شي چې انسان يې په اړه د خپل توان په اندازه د علماوو د ويناوو په رڼا کې پلټنه کوي، بيا يې د حکم په اړه داسې څه نه مومي چې پرې ډاډه شي، او دا هم کيدی شي چې بالکل يې په اړه هيڅ يادونه هم و نه مومي. نو کله چې قرآن او سنت ته مراجعه وکړي نو نږدې او ښکاره يې ورته حکم څرګند شي، او د اخلاص، علم او پوهې ته په ليدو سره.

او پر مفتي واجب دي چې کله د ستونزې سره مخ شي چې د حکم کولو پر مهال له صبر نه کار واخلي او بيړه ونه کړي، ځکه ډير داسې شوي چې په يو حکم کې يې بيړه کړې بيا ورته له نږدې پلټنې وروسته ښکاره شوې چې په هغه پريکړه کې غلط شوی و، نو پرې پښېمانه شي، او کيدی شي هغه څه جبران نه کړی شي چې فتوا يې په کې ورکړې ده.

او په مفتي کې چې خلکو حوصله او له حکم څخه د ډاډمنتيا صفتونه وليدل، نو په وينا يې باوري کيږي او ارزښت ورکوي، او که ويې ليدل چې بيړه کوي او بيړه کوونکی زيات غلطي کوونکي وي، نو بيا په هغه څه باور نه لري چې ده يې په اړه فتوا ورکړې وي، نو په بيړه او غلطۍ سره يې خپل ځان او نور د هغه علم او حق نه محروم کړل چې ورسره دی.

له الله تعالی څخه سوال کوو چې مونږ او زمونږ مسلمانانو ورونو ته نيغه لار وښايي، او خپلې پاملرنې ته مو شامل کړي، او له خوييدو څخه مو په خپله پاملرنه وساتي، هغه ذات سخي او د عزت خاوند ذات دی، وصلّی الله وسلّم علی نبيّنا محمدٍ، وعلی آلـه وصحبـه أجمعين. والحمد لله الذي بنعمتـه تتـمّ الصالحات.

(دا ليکل) الله تعالی ته د فقير (بنده) په قلم سره بشپړ شول

محمّد الصالح العثيمين

د جمعې د ورځې په ماښت کې

١٤ د شعبان ١٣٩٢ هـ ق کال.